

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל כא"ב תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תשע"ג 2013
היקף הבחינה : 2 יח"ל
מספר השאלון : 990312

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

מדעי ההתנהגות

2 יחידות לימוד
הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה בשאלון זה שלושה פרקים:

יש לענות בגוף השאלון	פרק ראשון (10X4) 40 נקודות.
יש לענות בגוף השאלון	פרק שני (7X2) 14 נקודות.
יש לענות במחברת הבחינה	פרק שלישי (2X15) 30 נקודות.
יש לענות בגוף השאלון	פרק רביעי (4X4) 16 נקודות

סה"כ 100 נקודות

ד. הוראות מיוחדות:

- קרא את הנספח בעמוד 11, בקפדנות לפני שתיגש לפתרון הבחינה.
- כתוב בכתב ברור.
- ציין בתחילת כל נושא / אירוע / מושג את מספרו.
- אין לענות על יותר נושאים / אירועים / מושגים מהמצוין בהנחיות.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר, אך מכוונות לנבחנים ולנבחנות כאחד.

ו. מלא את הפרטים הבאים:	פרטי מרכז ההשכלה:
מספר נבחן: _____	שם: _____
שם נבחן: _____	קוד מוסד: _____
שם משפחה פרטי	מקום בחינה: _____
מס' ת"ז: <input type="text"/>	

הדבק מדבקת נבחן	הדבק מדבקת שאלון

בהצלחה!

מדעי ההתנהגות 2 יח"ל 990312
חורף תשע"ג, 2013

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

פרק ראשון: (40 נקודות)
קרא את הנספח (עמוד מס' 11) בתחילת הבחינה.
שאלות סגורות. לפניך 12 שאלות. עליך לענות על 10 שאלות בלבד.
הקף בעיגול את התשובה המתאימה ביותר. (לכל שאלה - 4 נקודות).

1. מדעי ההתנהגות הוא תחום על הכולל בתוכו:

- א. פסיכולוגיה, אנתרופולוגיה וסוציולוגיה.
- ב. פסיכולוגיה, קוסמולוגיה ורפלקסולוגיה.
- ג. סוציולוגיה, תיאולוגיה וביולוגיה.
- ד. כל התשובות נכונות.

2. אסוציאציה היא:

- א. צורך או דחף הגורם לאדם לפעול בדרך כלשהי.
- ב. האופן בו אנו חושבים. דבר מזכיר לנו דבר אחר וכל הידע מחובר ברשת.
- ג. תקנת התנהגות בארגונים פורמאליים.
- ד. תחושת הסיפוק לאחר השגת המטרה.

3. זיכרון לטווח קצר מושפע מ:

- א. כמות הקשב שיש לאדם בזמן קליטת המידע.
- ב. מצבו הרגשי של האדם.
- ג. מידת בהירות החומר הנרכש.
- ד. כל התשובות נכונות.

4. כאשר אדם הורה לילדיו וגם מטפל בהוריו שלו הוא שייך ל:

- א. דור ה"בייביבוס"
- ב. דור החדש
- ג. דור הסנדוויץ'
- ד. דור העתיד

5. המשפחה המורחבת של האדם היא:

- א. אשתו וילדיו לאחר הנישואים.
- ב. משפחת המוצא שלו.
- ג. המשפחה הכוללת את כל בני המשפחה כולל סבים וסבתות, דודים, בני דודים וכן הלאה.
- ד. כל אחד שהאדם מרגיש אליו כאל קרוב משפחה.

6. פרויד היה הפסיכולוג שזיהה וקבע את המונחים:

- א. התקשרות להורים והתנתקות מהם.
- ב. מודע, תת מודע ולא מודע.
- ג. הקופסה השחורה.
- ד. כל התשובות נכונות.

7. המונח "מגדר" עוסק ב:

- א. התפתחותו המוסרית של האדם.
- ב. ההבחנות בין גבר לאישה שתלויות בחברה ובתרבות.
- ג. הצבת גבולות ברורים בין ההתנהגות המותרת לאסורה.
- ד. התפתחות המצבים החברתיים בגיל הזיקנה.

8. במשפחה המסורתית חלוקת התפקידים בדרך כלל הייתה :

- א. האב אחראי לפרנסת המשפחה והאם לטיפול בבית ובילדים.
- ב. האם אחראית לחנך את הילדים לבדה.
- ג. האב מטפל בכל הקשור בבית ובילדים והאם אחראית לפרנסת המשפחה.
- ד. ההורים שניהם מפרנסים יחד ושניהם מטפלים בבית ובילדים.

9. משמעות הביטוי "האם הטובה דיה" על פי וויניקוט היא:

- א. שאין צורך שהאם תתאמץ לטפל בילדיה בדרך הטובה ביותר שהיא יכולה.
- ב. שלכל אם המגבלות שלה, היא טובה דיה וזה בסדר, הדבר ימריץ את הילד להתפתח ולהתקדם גם בכוחות עצמו.
- ג. שהאם המצטיינת והמושלמת שתמיד מסייעת לתינוק בכל דבר שיזדקק לו היא האם הטובה דיה.
- ד. אין דבר כזה על פי דונאלד וויניקוט "אם טובה דיה".

10. משמעות הביטוי "רשת חברתית" בעידן המודרני היא:

- א. מערך הקשרים שאדם יוצר לעצמו במהלך חייו.
- ב. רשת וירטואלית (באינטרנט) של קשרים בין חברים לדוגמה פייסבוק, טוויטר ועוד.
- ג. הרשת הממפה את הקשרים החברתיים של אנשים העובדים באותו ארגון.
- ד. היכולת של אדם להישען על חבריו בעת צרה.

11. תקשורת אגרסיבית של ההורים עם ילדיהם ...:

- א. מאפשרת לילדים לשלוט בהוריהם ומערערת את הסמכות ההורית
- ב. משרה אווירה של פחד במשפחה
- ג. מאפשרת שוויון הזדמנויות במשפחה
- ד. מגבירה ביטחון עצמי

12. הערכים עליהם מבוססת מדינה דמוקרטית הם:

- א. חירות.
- ב. שוויון זכויות.
- ג. חופש הביטוי.
- ד. כל התשובות נכונות.

פרק שני (14 נקודות)

לפניך 9 היגדים, בחר 7 מתוכם.

הקף בעיגול אחת משתי האפשרויות: "נכון" או "לא נכון".

(לכל סימון מתאים- 2 נקודות).

1. הסוציולוגיה עוסקת בחקר החברה האנושית. נכון / לא נכון
2. זיכרון לטווח מיידי שומר את המידע למשך 5-10 דקות. נכון / לא נכון
3. המחאה החברתית מחתה על שסע (=קרע) לאומי. נכון / לא נכון
4. הטכנולוגיה שינתה לגמרי את מערך הקשרים במשפחה. נכון / לא נכון
5. מדינת ישראל היא מדינה רב תרבותית. נכון / לא נכון
6. מנהיג פורמאלי מתמנה על ידי הארגון או נבחר בבחירות גלויות. נכון / לא נכון
7. פטרנליזם היא התייחסות שוויונית לאדם עמו יש תקשורת. נכון / לא נכון
8. אריקסון היה חוקר ההתפתחות שהתייחס לכל חיי האדם עד גיל הזיקנה. נכון / לא נכון
9. נורמה היא כלל התנהגות שבא לשרת ערך כלשהו. נכון / לא נכון

פרק שלישי (30 נקודות)

לפניך שלושה אירועים. בחר שניים מתוכם.
בשני האירועים שבחרת - חשוב להקפיד לענות על כל השאלות הכלולות בהם.
(לכל אירוע מלא - 15 נקודות). **את התשובות יש לכתוב במחברת הבחינה.**

אירוע א':

בחברת מזון גדולה הכריזה ההנהלה על חודש תחרות בין מחלקות הייצור השונות על מנת להעלות את התפוקה ולצמצם את הפסדים. הובטח פרס לכל עובדי המחלקה שתזכה בתחרות. למנהל המחלקה הזוכה הובטחה שכורת נוספת.

במחלקה א', החליט המנהל לעצמו כי יקבל את הפרס יהיה מה שיהיה. הוא החל להקפיד על כך שכל עובדיו יעבדו בשיא הקצב, נתן בכל פעם הוראות ברורות "בלי לשאול שאלות", "לעשות ודי" הייתה הציפייה מהעובדים. דרש מהם לעבוד מהר, קיצר לעובדיו את ההפסקות, לא אישר להם לקחת ימי חופשה גם כאשר נזקקו להם ובנוסף רוב הזמן הוא גער בהם וצעק עליהם. העובדים הפכו להיות עצבניים ופחדו שיפוטרו. הם היו לחוצים מאוד דבר שגרם לטעויות בעבודה.

במחלקה ב' המנהלת הגיבה אחרת. היא כינסה את כל עובדיה וסיפרה להם על התחרות. הם ישבו יחד מספר פעמים ודנו בדרכים להגביר את הייצור במחלקתם. המנהלת איפשרה לעובדים להציע הצעות איך אפשר להגביר את הקצב ואף קיבלה את חלקן. הם דנו בדרכים שונות שיאפשרו להם לגבות עובדים שייאלצו לצאת לחופשה, איך לשמור על המוראל ועוד. הצוות כולו נרתם לעבודה ולמרות האיחור של הדיונים הם החלו לעבוד. העובדים הרגישו שותפים לדרך ולעשייה, הם התגאו בכך שהיו יכולים לתרום לקביעת דרכי העבודה והשקיעו את מלוא המרץ בעבודה.

בשבועיים הראשונים, התפוקה של מחלקה א' שהחלה לעבוד מיד עם הכרזת התחרות, הלכה ועלתה ועברה הרבה את התפוקה במחלקה ב'. החל מהשבוע השלישי ועד סוף חודש התחרות ניתן היה לראות בבירור כי התפוקה של מחלקה א' הולכת ופוחתת והתפוקה של מחלקה ב' הולכת ועולה.

שאלות:

א. מהו סגנון המנהיגות של כל אחד ממנהלי המחלקות? פרטו מה הם מאפייני התנהגותו של המנהל על פי הטיפוסים השונים.

(5 נק')

ב. כיצד תוכלו להסביר את תפוקות העובדים בשתי המחלקות, לאחר שבועיים ולאחר חודש?

(5 נק')

ג. כיצד תסבירו את מצב רוחם של העובדים בכל אחת מהמחלקות וכיצד הוא השפיע על התפוקות?

(5 נק')

אירוע ב':

בפייסבוק, בדף של הכרטיס האישי של חדר מצב – "צדק חברתי", התפרסמו ההסבר והתמונה הבאים:

והנה עוד אחת מהגזירות של ממשלת ישראל היוצאת, עוד התאכזרות כלפי אוכלוסיות מוחלשות, רק שבוע שעבר התבשרו העיוורים שמשרד התחבורה לא יקנוס עוד נהגי מוניות אשר יסרבו להסיע עיוורים עם כלבי נחייה, ועכשיו אנחנו מתבשרים שהגזרות לא פוסחות על החירשים.

החל משבוע הבא יופסקו שירותי הנגישות לחרשים וכבדי שמיעה, אלא רק אם יש מקרה חירום. ומדוע?

מכיוון שהמימון לכך היה ברובו מתקציבים לא "רשמיים", ומכיוון שיש בחירות, ממשלת ישראל החליטה להפסיק את מימון שירותי התרגום והתמלול.

המשמעות - חירשים וכבדי שמיעה לא יוכלו להגיע לאסיפת הורים, לפגישה בבנק, להרצאה, ליום עיון בעבודה ועוד. עד להודעה חדשה.

קהילת החירשים וכבדי שמיעה יוצאת למאבק על הקלות הבלתי נסבלת של סתימת פיות.

ביום ראשון בשעה 10 בבוקר יוצאת קהילת החירשים להפגין מול קריית הממשלה בתל אביב. תבואו לתמוך, זה חשוב.

בנוסף כנסו לדף הקהילה ועשו לייק, כך תשארו מעודכנים.

שאלות:

1. מהו הערך עליו מתבססת האישה בתמונה וחברי חדר המצב של "צדק חברתי"?
על מה המחאה בתמונה ובהסבר? (5 נק')
2. המחאה החברתית בקיץ שעבר בישראל החלה ברשת החברתית הוירטואלית – פייסבוק. כיצד תסבירו את התעוררותה באמצעות הפייסבוק? (5 נק')
3. במידה ויתברר כי ההפגנה עליה מדובר בכתבה לא קיבלה את אישור המשטרה. מה המשמעות של אישור משטרה להפגנה? האם היית מצטרף להפגנה במידה והיא ללא אישור המשטרה? (5 נק')

אירוע ג'

סיגל מגיעה מבית אוהב וחם, ממשפחה בה כל תשעת אחיה על ילדיהם מגיעים לבית הוריה (שהסבא וסבתא) וכן האחים של סבא וסבתא שנותרו בחיים, פעם בחודש לסעודת ליל שישי. אמה של סיגל לא עבדה מעולם מחוץ לבית והקדישה את כל זמנה לגידול הילדים וטיפול בבית. אביה עובד כגבאי בבית כנסת בשכונה בה הם גרים. סיגל זוכרת אהבה רבה מאביה ויחד עם האהבה כבוד ואפילו פחד. הם לעולם לא העזו להמרות את פיו, לא יכולים היו לא להסכים עם דעתו, תמיד חיכו שהוא יפתח קודם בדברים. במהלך היום עיקר התקשורת היה עם אמם. סיגל זוכרת היטב את סבתם ודודה שגרו אתם בבית וסייעו בטיפול בתשעת הילדים. הם היו חלק מהבוגרים האחראיים שמחנכים ומשפיעים על חיי הילדים. כיום סיגל מנהלת אורח חיים אחר. היא חיה עם בעלה וילדיה בדירה עירונית נחמדה המשקיפה לים בתל אביב. היא עובדת עד שעות מאוחרות מאוד כמהנדסת בחברת הייטק ובעלה האדריכל שעובד כעצמאי, אחראי לקחת את הילדים מהגן ומבית הספר, לשבת עמם לארוחת צהריים (שלעתים קרובות הוא מבשל), להכין עמם שיעורים ולבלות אתם את שעות אחר הצהריים עד שסיגל מגיעה הביתה ומצטרפת למשפחה ומשם יש חלוקה שוויונית בינה לבין בעלה. לאחרונה סיגל הבינה כי היא מאוד רוצה להמשיך ולממש חלום ילדות שלה כרקדנית. סיגל מתלבטת עם עצמה אולם חוששת אפילו להעלות את הרעיון בפני בעלה מחשש שלא תצליח לספק הכנסה מספקת למשפחתה והיות וזו הכנסתם העיקרית היא דוחה את חלומה האישי על הסף.

שאלות:

1. באיזה סוג משפחה סיגל גדלה ומהי המשפחה שהיא מגדלת וחייה בה כעת? (5 נק')
2. מה תוכלו להסביר לגבי חלוקת התפקידים במשפחה בהתייחסות לתקופה ולחברה בה היא מתרחשת? (5 נק')
3. הסבירו על פי מאסלו, מדוע סיגל אינה הולכת לממש את חלומה? העזר בנספח המצורף בעמוד 11. (5 נק')

פרק רביעי (16 נקודות)

לפניך 6 היגדים, בחר 4 מתוכם.

הסבר את הטענה/חשיבה/אמירה המוצגת במשפט. (לכל שאלה 4 נקודות).

1. על פי אברהם מאסלו, אדם לא יוכל להגיע לכבוד והערכה אם צרכי הביטחון וההגנה שלו לא יסופקו.

2. למנהיג לא פורמאלי השפעה מאוד חזקה על הקבוצה ממנה צמח.

3. ה-IQ אינה מספיקה על מנת לנהל אורח חיים מלא ותקין. אדם חייב לפתח גם EQ על מנת לפעול בעולם בדרך מיטבית לעצמו ולאחרים.

4. על פי פרוייד, ה-"איד" באישיות האדם מייצג את החלק החייתי, הילדותי בעל הדחפים והרצונות האישיים.

5. במחקר ניסויי מבודדים משתנים ולומדים עליהם על ידי בדיקת השפעות שונות על קבוצות שונות ב"תנאי מעבדה".

6. אחד התפקידים המהותיים של המשפחה היא החיברות.

בהצלחה !!!

נספח למבחן במדעי התנהגות, חורף תשע"ג

להלן מושגים והסברים שיסייעו לכם לענות על שאלון הבחינה במדעי ההתנהגות, 2 יח"ל, חורף תשע"ג.

1. **מנהיג סמכותי** (autocratic leader) - מרכז את סמכויות ההכרעה בידי וואינו נוהג לשתף את חברי קבוצתו בקבלת החלטות. הוא נוקט סגנון ריכוזי ודואג לכך שכל המידע העובר בקבוצה ימצא בידי. המנהיג נמצא מעל הקבוצה או במרכזה וכל הקשרים בין חברי הקבוצה נעשים דרכו.
2. **מנהיג דמוקרטי** - מנהיג המתחשב בדעותיה של הקבוצה, מכוון אותה מאחורי הקלעים ונוקט בגישת יחסי אנוש. כל אחד מחברי הקבוצה שותף בקבלת ההחלטות. המנהיג מאציל סמכויות, משתף חברים בקבלת החלטות, מספק אינפורמציה מירבית, נוטה לעבודת צוות. יחד עם זאת, המנהיג הדמוקרטי שומר לעצמו את הזכות לקבל את ההחלטה הסופית.
3. **אם טובה דיה** – Good enough mother : וויניקוט טען כי אימא לא צריכה להיות מושלמת. בעצם, אין אימא מושלמת, וטוב שכך. גם כשהתינוק מתוסכל - זה לא בהכרח רע או מזיק. כמובן שאין הכוונה לכך שצריך לתת לתינוק לסבול, לבכות, או לא להרים אותו יותר מידי. מדובר בתסכול אופטימאלי - שהתינוק יכול לעמוד בו ויניע את התינוק להשיג את הדברים בכוחות עצמו ולהתפתח תוך כדי ההתנסות.
4. **פטרנליזם** - התערבות מדינה או אינדיבידואל בענייניו של אדם אחר, בניגוד לרצונם, תחת ההצדקה כי האדם שלטובתו התערבו יפיק תועלת או יהיה מוגן מפני נזק.
5. **IQ** – מנת משכל, מדד משכל – יכולת שכלית.
6. **EQ** – אינטליגנציה רגשית – ההבנה כיצד להתנהל בסיטואציות חברתיות ובמצבים רגשיים שונים.
7. **חיברות** - הוא תהליך של הכרות האדם את חוקי החברה ודרישותיה ולימוד ההתנהגות הרצויה באותה החברה. תהליך החיברות מתחיל כבר בגיל הרך, במסגרת המשפחתית המגוננת והמאפשרת למידה וטעויות, נמשך בגיל ההתבגרות, הבגרות וכך הלאה עד המוות. אין שלב בחיים בו תהליך הסוציאליזציה נפסק והוא נחשב תמידי.

8. **מדרג הצרכים של מאסלו** – מאסלו חילק את צרכי האדם לקבוצות וקבע את המדרג על פיו הצרכים מסודרים. על פי מאסלו אין לדלג על שלב ויש למלא את הצרכים מהמדרג התחתון כלפי מעלה.

9. **דפוסי מנהיגות** – פורמאלי ובלתי פורמאלי. המנהיג הפורמאלי נבחר לעמדת מנהיג/מנהל/מצביא וכו', מקבל תפקיד רשמי ויש לו סמכות מתוקף התפקיד אליו התמנה. המנהיג הלא פורמאלי יוצא מהקבוצה. סמכותו מתוקף אישיותו ולא מסמכות רשמית היות ואין לו תפקיד רשמי בארגון או בחברה. לעתים קרובות המנהיג הלא פורמאלי נבחר מטעם הקבוצה לייצג אותה ואז הוא הופך להיות מנהיג פורמאלי.